

Семінар-конференція «Літературна шевченкіана» в педагогічному коледжі

Тамара Бабійчук,
кандидат педагогічних наук
м. Бердичів

У статті піднято питання самостійної роботи студентів з розвитку зв'язного мовлення. Автором запропоновано, крім традиційного відгуку на художню книжку (короткого і розширеного), різні форми креативного відгуку, зокрема роздум, лист, есе, діалог, асоціація, інсценізація, ілюстрація, декламація, фото, відео, пісня, вірш, реклама тощо, а також подано зразки вищезазначених форм відгуку на художні книги про Тараса Шевченка та презентацію відгуків у ході семінару-конференції.

Ключові слова: самостійна робота студентів, зв'язне мовлення, семінар-конференція, креативний відгук, літературна шевченкіана.

Основне завдання вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості фахівця, здатного до само-розвитку, самоосвіти, самовиховання, творчого застосування отриманих знань, адаптації до професійної діяльності в сучасному світі. Саме тому слід розробляти і використовувати такі види аудиторної та позааудиторної роботи, які вимагають від студента самостійно здобувати знання, називати проблеми, аналізувати їх причини і наслідки, знаходити оптимальні і нестандартні шляхи їх вирішення в кожній конкретній ситуації. Як відомо, самостійно здобуваючи знання, студент засвоює майже 90 відсотків інформації.

Сьогодні самостійна робота студента є не просто важливою формою навчально-виховного процесу сучасної вищої школи, зокрема ВНЗ I—II р. а., а основою цього процесу.

Питання різних аспектів самостійної роботи студента порушувалися в дослідженнях М. Алексюка, І. Зязюна, Б. Єсіпова, І. Лернера, М. Махмутова, П. Підкасистого, О. Семенов, Г. Токмань, М. Фіцули, П. Щербаня, В. Ягупова [1, 9].

Актуальність проблеми самостійної роботи студентів з розвитку зв'язного мовлення визначає **мету** нашої статті – узагальнити досвід проведення в педагогічному коледжі семінару-конференції як підсумку колективної самостійної роботи студентів зі створення відгуків на художні книги про Тараса Шевченка.

Безперечно, одним з найважливіших показників цивілізованості суспільства є високий рівень культури, а умовою загальної культури є добре розвинуте зв'язне мовлення. Проблеми розвитку зв'язного мовлення знайшли своє висвітлення в працях вітчизняних учених та методистів П. Білоусенка, О. Біляєва, Л. Варзацької, О. Глазової, Н. Голуб, Т. Донченко, А. Коваль, Л. Кратасюк, Л. Мацько, В. Мельничайка, М. Пентиліюк, І. Синиці, Л. Скуратівського, М. Стельмаховича, В. Сухомлинського, В. Федоренка, С. Цінько, Г. Шелехової, Л. Шевцової [2, 5, 6, 7].

Як відомо, основними видами роботи з розвитку зв'язного мовлення в педагогічних ВНЗ I—II р. а. є читання, аудіювання, написання творів, відгуків, виступів, статей, складання діалогів, переказів, ділових паперів, здійснення перекладів.

Питання, пов'язані з написанням різних форм відгуків на художню книгу, з сучасними формами презентації самих відгуків, на нашу думку, є недостатньо дослідженими в методичній науці. Саме тому ми пропонуємо власне бачення окремих аспектів системи роботи зі зв'язного мовлення, зокрема пропонуємо відгуки на художню книгу як результат позааудиторної

самостійної роботи. Відгуки, на наш погляд, доцільно виголосити на семінарі-конференції, що й стане також контролем такої роботи.

Оскільки 2014 рік – рік вшанування Тараса Шевченка в усьому світі, то актуальним є написання відгуків саме на твори літературної шевченкіани.

Осмилення постаті Т. Шевченка як багатогранної особистості, його місця в історії України, зокрема в розвитку мови та літератури, вплив Т. Шевченка на світову цивілізацію стали предметом дослідження як шевченкознавців-класиків, так і сучасних – В. Анісова, О. Бабишкіна, П. Білоуса, Л. Большакова, В. Бородіна, І. Булашенко, О. Галича, Я. Дзири, І. Дзюби, М. Жулинського, П. Жура, П. Зайцева, Ю. Івакіна, М. Ільницького, Є. Кирилюка, О. Кониського, А. Костенка, М. Наєнка, В. Пахаренка, Є. Середи, В. Смілянської, Л. Снігура, П. Федченка, Є. Шаблювського та ін. [3, 4, 8].

Художня Шевченкіана, за останніми даними, нині нараховує понад вісім тисяч творів. З-поміж найбільш відомих прозових творів – повісті «В бур'янах» Степана Васильченка, «Тарасові світанки» Дмитра Красицького, «Багряні тіні» Миколи Рубашова, романи «Тарасові шляхи» Оксани Іваненко, «Поетова молодість» Леоніда Смілянського, «Переяславські дзвони» Володимира Дарди, «Син волі» Василя Шевчука, «В степу безкраїм за Уралом» Зінаїди Тулуб, «Петербурзька осінь» Олександра Ільченка.

На ці та інші художні твори про Тараса Шевченка ми пропонуємо відгуки.

Класичний відгук, який створюється за певними реквізитами, є короткий та розширений.

Ми вважаємо, що прочитана книжка повинна спонукати до дії. Педагогам слід заохочувати студента, який прочитав книжку, до її осмилення, до бажання сказати про неї своє слово, врешті – до дій, які спрямовані на те, щоб цю книжку прочитали інші. Отож варто ставити питання про **пропаганду книжки**, слід окреслити нові мотивації до читання книжки сучасниками, передусім молодими людьми.

Робити це непросто, адже потенційні читачі живуть, на жаль, у віртуальному світі. Необхідно знайти щось настільки цікаве, що унеможливило б елементарну байдужість юнака чи дівчини до художньої книжки.

Саме тому ми пропонуємо **креативний відгук**. Формами такого відгуку можуть бути лист, звернення, есе, діалог, асоціація, інсценізація, телеграма, ілюстрація, декламація, фото, відео, пісня, вірш, квест, щоденник, сповідь, етюд, характеристика, асоціативний куц, монолог, реклама, кросворд тощо.

Проводимо семінар-конференцію «Літературна шевченкіана», на якій студенти презентують свої відгуки.

Мета семінару-конференції:

поглибити і систематизувати вміння писати відгуки на твори мистецтва;

сприяти розвитку у студентів логічного і творчого мислення, вміння аргументовано та послідовно викладати свої думки, виступати перед аудиторією;

формувати потребу постійно звертатися у своєму житті, а також у своїй професійній діяльності до творчого доробку Кобзаря;

виховувати громадянську активність, патріотизм.

Обладнання аудиторії:

виставка відгуків студентів на

а) фільми про Тараса Шевченка, вистави за його творами,

б) на пісні на слова Кобзаря,

в) на його картини, а також на ілюстрації художників (тема: життя і творчість великого Тараса);

виставка художніх книжок про Шевченка.

Над дошкою – портрет Тараса Шевченка у вишиваному рушнику, на дошці – назви форм класичного і креативного відгуку.

На партах – художні книжки про Тараса Шевченка, підготовлені відгуки, буклети, газети, фото-, відеоматеріали тощо.

Мультимедійний супровід.

Хід семінару-конференції «Літературна шевченкіана»

Викладач. Наше заняття – семінар-конференція. Пригадаємо структуру семінару (відповіді студентів).

Пропонований семінар-конференція є звітом про вашу, студенти, позааудиторну самостійну роботу з розвитку зв'язного мовлення.

Запитання для бесіди:

Що таке відгук?

Назвіть основні реквізити відгуку.

Що треба пам'ятати, готуючи відгук? (хто адресат, мета)

Вимоги до написання відгуку на твори мистецтва.

Які відгуки ви писали, готуючись до заняття?

Чи всі форми креативного відгуку ми назвали? Поясніть.

Чи потрібні вам, майбутнім вихователям дошкільних закладів, умінь і бажання створювати відгуки? Які? Обґрунтуйте свою відповідь.

Де можна представити ваші відгуки?

Чому ми обрали для відгуків мистецькі твори саме про Т. Шевченка?

План семінару-конференції

Вступне слово головуючого.

Повідомлення студентів (відгуки на художні твори).

Обговорення. Підсумки. Рефлексія.

Для написання відгуків були запропоновані книжки:

Васильченко С. В бур'янах. – К.: Веселка, 1984. – 56 с.

Дарда В. І. Переяславські дзвони: Істор. роман. – К.: Рад. письменник, 1990. – 415 с.

Дарда В. І. Його кохана. – Дарда В. І. сніг на зелені листя. – К.: Дніпро, с. 358 – 535.

Драч І. Смерть Шевченка / Іван Драч. Вибрані твори: В 2 т. Т. 1: Поезії. – К.: Дніпро, 1986. – С. 71–80.

Красицький Д. Тарасові світанки: Повісті. – К.: Веселка, 1989. – 264 с.

Іваненко О. Тарасові шляхи. – К.: Веселка, 1989. – 758 с.),

Ільченко О. Є. Петербурзька осінь. – К.: Рад. письменник, 1963. – 521 с.

Палієнко М. Свята пора Кобзаря. – Одеса: Маяк, 2007. – 176 с.

Пархоменко О. Горич: Оповідання. – К.: Дитвидав, 1963. – 72 с.

Рубашов М. Б. Багряні тіні: Повість. – К.: «Дніпро», 1982, – 235 с.

Смілянський Л. Поетова молодість: Роман. – К.: Рад. письменник, 1963. – 521 с.

Т. Г. Шевченко в художній літературі. – К.: Радянська школа, 1964. – 576 с.

Тулуб З. В степу безкраїм за Уралом. – К.: Дніпро, 1984. – 509 с.

Шевчук В. Син волі. Терновий світ. – К.: Дніпро, 1989. – 715 с.:

Викладач дякує студентам, які виступили на конференції, і запрошує усіх присутніх до обговорення виступів.

Виступи студентів та гостей (методиста ДНЗ, представника преси, бібліотекаря та інших).

Рефлексія. Чим збагатило вас сьогоднішнє заняття? (*Орієнтовні відповіді:* дає цікаву інформацію про життя і творчість Тараса Шевченка, пояснює важливі події в його житті, формує національну свідомість, гордість, розвиває мислення, вміння аналізувати, виховує любов і повагу до Кобзаря, захоплення його поезіями, насажує на боротьбу за щасливу Україну тощо.)

Викладач запрошує присутніх написати по два-три ключових слова щодо проведеного семінару-конференції. Присутні пишуть на стікерах і кладуть записи до кошика з калиною (наприклад: «Сучасно. Творчо. Корисно», «Професіоналізм. Мислення. Мовлення», «Патріотизм. Енциклопедичність. Вічність», «Шевченко – вічний», «Україна – це Шевченко», «Шевченко – сучасний вихователь – майбутнє України», «Шевченко – мій улюблений поет», «Шевченко – великий українець», «Патріотизм – гуманізм – геніальність»).

Студенти заповнюють листки само- і взаємооцінювання. (Звучить пісня на слова Т. Шевченка.)

Література.

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи України. Історія. Теорія: Підручник. – К.: Либідь, 1998. – 560с.

2. Донченко Т. Організація навчальної діяльності учнів на уроках української мови. – К.: Фондація ім. О. Ольжича, 1995. – 251 с.

3. Дзюба І., Жулинський М. На вічному шляху до Шевченка / Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. / Редкол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. . – К.: Наукова думка, 2001. – Т. 1. – С. 9–66.

4. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка. – К.: Обереги, 2004. – 480 с.

5. Мельничайко В. Творчі роботи на уроках української мови: конструювання, редагування, переклад. – К., 1984. – 223 с.

6. Пентиліук М. І. та ін.: Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах. – Київ: Ленвіт, 2005. – 400 с.

7. Пентиліук М., Горюшкіна О., Нікітіна А. Концепція комунікативної методики навчання української мови // Укр. мова і літ. в школі. – 2006. – № 1. – С. 15–20.

8. Федченко П. М. Тарас Григорович Шевченко. – К.: Наукова думка, 1989. – 304 с.

9. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 232 с.

**Розширений відгук на роман у п'яти частинах
«Тарасові шляхи» Оксани Іваненко**

Прочитана з великою цікавістю книжка «Тарасові шляхи» Оксани Іваненко справила на мене незабутнє враження. Автор подає нам весь життєвий шлях Тараса Шевченка. Читач мимоволі ще раз перегортає і проживає сторінки біографії Великого Українця – пророка, патріота, борця.

На сторінках книжки створено образ Т. Шевченка як людини розумної, талановитої, волелюбної, щирої, чесною, благородною, доброю.

Оксана Іваненко підкреслює, що Т. Шевченко був насамперед особистістю. Саме тому до нього тягнулися люди різного соціального стану, віку, статі. Ці люди намагалися хоч чимось допомогти талановитому поетові і художнику.

Хвилююча сцена: поет Василь Жуковський пише лист фрейліні Юлії Федорівні Барановій, щоб та допомогла зібрати гроші для викупу Т. Шевченка з кріпацтва. Цей незвичайний лист у жартівливих картинках повинен був спонукати фрейліну діяти швидше.

Учений Олексій Бутаков (сміливий і розумний чоловік) без роздумів бере Т. Шевченка як художника в експедицію на Аральське море. І в подальшому Бутаков клопочеться про долю засланого Тараса – державного злочинця.

Комендант форту Антон Маєвський запрошував Тараса до себе додому, щоб той писав листи потай від чужого ока. Згодом Маєвський попросив Т. Шевченка поставити на сцені комедію Островського. Так старий благородний офіцер намагався порятувати Тараса творчістю від солдатської муштри і казарми. Т. Шевченко був і режисером, і декоратором, і гримером, і актором. Тарас ще й співав і був дуже вправним танцюристом.

Автор розповідає про захоплення Тараса актором Михайлом Щепкіним. Ця дружба була безкорисна. Розуміючи Тарасову самотність у Нижньому Новгороді, старий Щепкін не вагається ні на мить (їхати – не їхати), а, покинувши власні справи, вирушає на побачення з другом, щоб підтримати, порадити, допомогти.

Так, Тарас умів дружити, стверджує на сторінках роману Оксана Іваненко. З України повертається художник Василь Штернберг. Після першої зустрічі хлопці – Шевченко і Штернберг – стали вірними друзями на все життя. Т. Шевченко присвятив другові «Івана Підкову», а В. Штернберг оформив титульну сторінку до «Кобзаря» – сліпий кобзар з хлопчиком-поводирем.

Тарас не міг байдуже спостерігати, як прапорщик Ісаєв компрометує Карла Герна, зробивши дружину Герна своєю коханкою. Тарас відкриває другові очі на Ісаєва і... наражається на донос підлого чоловіка, цей донос спричинив обшук у Шевченка і подальшу висилку Кобзаря в Орську фортецю.

Роман Оксани Іваненко показує Т. Шевченка в дії. Я уважно перечитала епізоди, які розповідають про те, як Т. Шевченко допомагав казахам, захищав їх від несправедливості, від байської сваволі. Т. Шевченко малював казахів, особливо чудесні малюнки казахських дітей.

Зворушливі сторінки, на яких змальовано Т. Шевченка – друга і вихователя дітей коменданта Іраклія Ускова – Дмитрика і Наталочки. Ніби бачиш наяву «лисого дядю», який співає Дмитрику колискову, знає, що подобається хлопчику, врешті, залишається зі смертельно хворою дитиною до кінця. А ось Тарас носить на руках Наталочку, як колись її старшого братика.

Автор розказує, як Тарас посадив сад у Новопетровському форті, як самотужки опанував мистецтво скульптури, і читач знову й знову дивується: який Т. Шевченко добрий, талановитий, цілеспрямований, наполегливий і сильний духом.

Автор підкреслює, що Тарас – тонкий поціновувач жіночої краси, він щиро умів захоплюватися жінками.

У моїй пам'яті епізод: Ганна Закревська веде старовинний український танок «Горлицю», а Тарас милується нею, її красою, грацією, щирістю. Степовою пташкою, що залетіла за ґрати, називає Закревську Т. Шевченко в думках.

Книжка «Тарасові шляхи» густо заселена. На її сторінках діє чимало людей, які бачили Т. Шевченка, розмовляли з ним, допомагали йому, надихали його. Це поети Василь Жуковський, Євген Гребінка, Олексій Плещеев, Микола Некрасов, художники Карл Брюллов, Іван Сошенко, Аполлон Мокрицький, Олексій Венеціанов, актори Михайло Щепкін, Айра Олдрідж, історики Микола Костомаров, Микола Маркевич, офіцери Карл Герн, Антон Маєвський, Іраклій Усков. Опорою і друзями Т. Шевченка були брати Лизогуби, Броніслав Залеський, Зігмунд Сераковський.

Книжка емоційна. З обуренням читаєш про донос студента Петрова на свого благодійника Миколу Гулака. Петров отримав від генерала Дубельта своєї тридцять срібляників, так і не зрозумівши, що нові хазяї з третього жандармського відділення його зневажають.

Співчуваєш Андрузькому, його невимовному горю. Цей молодий кириломефодієвець, злякавшись, спочатку підтвердив усе, що вимагали від нього слідчі, а потім, зрозумівши ганебність своїх дій, кидається навколішки перед Т. Шевченком, долю якого занапастив.

Вражає епізод, коли Варвара Репніна пише лист до давнього знайомого – графа Орлова з єдиним проханням: дозволити Т. Шевченкові малювати; відповідь забарилась надовго, і відповідь була цинічна: хай княжна не компрометує себе і не наражається на небезпеку.

Боляче навіть уявляти (не те, щоб пережити), як офіцер Потапов люто муштрує Тараса напередодні звільнення, обіцяючи, що він ще зробить з Т. Шевченка солдата.

Оксана Іваненко, безперечно, сама добре знала Шевченкову поезію, їх дух, їх зміст і силу, вплив на читачів і слухачів. Автор намагалася зазирнути у творчу лабораторію великого Тараса, психологічно вмотивувати реакцію людей на Кобзареве слово.

Мені імponує, що книга містить уривки з багатьох документів – щоденник Т. Шевченка, поетові листи і листи до нього, музейні та архівні матеріали.

Окремо про недоліки. Я знаю, що свою книжку Оксана Іваненко творила в непростий для письменника час – час пильної комуністичної цензури. Отож думки авторки мали узгоджуватися з постулатами, виробленими комуністичною партією. Мені зрозуміло, чому на сторінках твору неприязнь до Пантелеймона Куліша, чому автор раз у раз скептично пише про Миколу Костомарова та Михайла Максимовича і, навпаки, чому другом і покровителем Т. Шевченка в книжці стає Віссаріон Белінський – насправді українофоб і лютий ненависник Тарасів. Не дуже віриться в показаний авторкою вплив Чернишевського, Тургенєва на Шевченка, у пієтетне ставлення Т. Шевченка до творів Маркса (про останні, до речі, Кобзар просто не міг знати з огляду на те, що вони з'явилися в Росії після його смерті). Однак я розумію таку «данину» письменниці: понад усе Оксана Іваненко прагнула, щоб її твір, який писався упродовж двох десятиліть, побачив світ.

Читачам, без сумніву, сподобаються малюнки Василя Касіяна. Ось Тарас пригорнув до себе дівчинку, а маля, довірливо притулившись до поетових грудей, заснуло. Ось зосереджений Адам Міцкевич читає «Кавказ», ось Т. Шевченко дарує Маркові Вовчку свою захаявну книжечку, а молода жінка з побожністю приймає цей дарунок. Запрошують до роздумів ілюстрації, де Т. Шевченко сидить з малим казахським хлопчиком, де розмовляє з селянами в останній приїзд в Україну.

Книжка спонукає до дії. Хочеться дізнатися нове про тих, з ким життєва доля звела нашого Кобзаря, адже тоді починаєш краще розуміти самого Тараса: про що він думав, як він реагував на слова, вчинки інших, що любив, до чого ставився з презирством. Хочеться побувати в місцях, які пам'ятають Тараса, відвідати його музеї. Хочеться побачити Шевченкові малюнки. А ще – знову перечитати натхненні рядки з «Кобзаря».

Квест за романом «Тарасові шляхи» Оксани Іваненко

(під час проведення гри бандурист виконує пісню на слова Т. Шевченка)

Станції квесту і запитання

Дитинство

В який монастир ходив Тарас з дідом Іваном? (Мотронинський)

Як Тарас відзначив вивчення азбуки? (приніс у школу горщик каші)

Чому Тарас відстав від чумацької валки? (слухав кобзаря)

Вільно

Де вперше Тарас зустрів Дзюню Гусиковську? (в костьолі святої Анни)

Яку листівку читала Дзюня? (відозву польських повстанців)

Хто дав Тарасу пораду 6 років учитися малювати олівцем, а потім – 6 місяців фарбами? (Я. Рустем)

Брюллов

Якого кольору робочий кабінет був у К. Брюллового? (червоного)

Назвіть улюбленого художника К. Брюллового. (Рембрандт)

Музику якого композитора найбільше любив слухати К. Брюллов? (М. Глинки)

Друзі молодих літ

Кому Т. Шевченко присвятив поезію «Перебендя»? (Є. Гребінці)

Як називається п'єса, в якій Т. Шевченко побачив М. Щепкіна? («Матрос»)

Кого жартівливо називали осавулом Яковом Дибайлом? (Якова де Бальмена)

За Уралом

На чиє ім'я пишуть листи Шевченкові? (на ім'я Карла Герна)

Хто нахвалювався зробити з Шевченка солдата? (Потапов)

Дописати пропущене слово: «Щедро тебе, Тарасе Григоровичу, обдарував Бог: і поет ти, і живописець, і актор. Шкода тільки, голубе, що не дав тобі.... (щастя)»

Т. Шевченко і діти

(стаття в газету за книжкою «Горич»

Олександра Пархоменка)

З хвилюванням взяла до рук книжку «Горич» Олександра Пархоменка. Ця збірка, що складається з восьми оповідань, розповідає про спілкування Тараса Шевченка з дітьми. Читач підкреслює доброту, розум Тараса Шевченка, його увагу і повагу до людини, його чесність, справедливість, гумор, працьовитість.

Автор з любов'ю змальовує Шевченка, який поважав і розумів дітей, учив їх, піклувався про них. Так, через знайомих Шевченко передає гроші нужденній Васильковій мамі: хай купить хлопцеві чоботи, щоб було в чому до школи ходити (опов. «Чоботи»). Маленьку доньку коменданта Наталочку Ускову Тарас учить і працювати на городі, і по-доброму ставитися до убогого казахського хлопчика (опов. «Горич»).

Шевченкові подобалося частувати дітей солодощами. Того дня коло трьох осокорів на Приорці Тарас організував бенкет. Дітей було як маку. Вони співали, танцювали, ставши кружка, сміялися, пустували. Найщасливішим з-поміж них був Тарас (опов. «Гостинці»).

Шевченко виховує в дитини почуття людської гідності: «Ніколи не гнись перед кожним паном та підпанком. Козаком рости!» Ці слова великого Кобзаря малий Степанко запам'ятав на все життя (опов. «Коло Переп'ята»).

Автор показує, як дорослі і діти теж любили Шевченка, розуміли його, допомагали йому. Коли Шевченко виїжджав з Приорки до Петербурга, провести поета зібралися старі й малі (дякували, говорили щирі слова, а хлоп'ята вирішили доглядати зроблену ними гребельку, щоб Тарас, коли повернеться назад, міг пройти до улюблених осокорів, не знімаючи черевиків (опов. «Гостинці»). Старий сопілкар (опов. «Чому звеселіла сопілка»), з яким Тарас довго розмовляв, благословляє поета «як найдорожчого і найвірнішого товариша», «як брата рідного». Жінка, дитину якої Шевченко знайшов коло Золотих воріт, все життя пам'ятала поета, а коли дізналася про смерть дорогої людини, то на труну Шевченкову поклала сплетений власноруч терновий вінок, яким здавна мучеників увінчують (опов. «Терновий вінок»). Тесля Степан, що йому в дитинстві Тарас допоміг, знімає перед портретом Шевченка шапку і низько кланяється (опов. «Коло Переп'ята»).

Книжка «Горич» цікава, зрозуміла для дітей молодшого шкільного віку, що є надзвичайно цінним, адже саме в такому віці мають бути посіяні зерна любові до великого сина України. На мою думку, з книжкою залюбки познайомляться і старші читачі. Я запрошую прочитати книгу «Горич» усіх, хто любить Тараса Шевченка і його поезію.

Виразні й ошатні малюнки художника В. Євдокименка дають змогу ще раз пережити розказані історії, акцентувати увагу на головному.

Жаль, що книжку, яка побачила світ півстоліття тому, непросто знайти в бібліотеці, вона не перевидавалася, її електронного варіанту нема.

Лист до Івана Малковича – редактора видавництва (за збіркою оповідань «Горич» Олександра Пархоменка)

Ми, студенти II курсу Бердичівського педагогічного коледжу, просимо Вас, шановний Іване Антоновичу, включити в план очолюваного Вами видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» книжку «Горич» Олександра Пархоменка, яка, на жаль, не перевидавалася з часу свого виходу (1963 р.). Цю книжку можуть читати вголос у дитячій аудиторії не тільки вчителі початкових класів, але й ми, вихователі дошкільних закладів. Книжка в доступній для дітей цього віку формі дає цікаві подробиці з життя Тараса Шевченка. Вона має не тільки пізнавальне, але й розвивальне та виховне значення, оскільки формує в малят пам'ять, мислення,

увагу, виховує любов до читання, бажання більше дізнатися про великого Тараса, вивчити і виразно продекламувати його вірші.

Ми надіємось, що Ви, шановний Іване Антоновичу, з розумінням поставитеся до нашого прохання. Спасибі Вам за естетично оформлені книжки, адресовані найменшим читачам, що їх з любов'ю готує видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

Інтерв'ю за повістю «Багряні тіні» Михайла Рубашова (журналіст та автор)

Журналіст. Шановний пане Михайле, як відомо, на час виходу вашої повісті «Багряні тіні» літературна шевченкіана мала широко відомі читачам оповідання, повісті, романи про Великого Кобзаря. Що нового ви зуміли сказати у своєму творі?

Автор. Працюючи над науковими та бібліографічними джерелами, перечитуючи вкотре не тільки поезії Шевченка, але й його прозу, епістолярій, щоденник, я зрозумів, що письменники і науковці майже не торкалися того періоду, коли юний Тарас жив у Вільно, навчався малярству у литовського художника Яна Рустема.

Журналіст. Ви вірите, що Ян Рустем був учителем Шевченка? Наскільки мені відомо, це лише гіпотеза.

Автор. Так, я в це вірю. Я проаналізував твори Рустема і віднайшов їх слід у полотнах нашого Тараса.

Журналіст. У повісті ви подаєте розмови Тараса зі старим художником, відвідання українським хлопцем лекцій професора Рустема. Все це дозволяє читачеві зрозуміти вашу думку: Шевченко перед Брюлловим з'явився не просто як допитливий маляр-самоук, провінційний простак, а вже як талановитий художник-початківець, який мав доволі великі знання з живопису, зокрема з техніки малюнка, композиції, колориту. Так?

Автор. Так. Додам, що він мав також знання з історії мистецтв. Такі знання не беруться нізвідки. Не забуваймо, що Шевченко був кріпак, отож не можна говорити про вільний доступ його до книг з теорії мистецтва. Потрібна була людина впливова, розумна, талановита, небайдужа, яка б не просто побачила великий потенціал майбутнього художника в цьому хлопцеві-кріпаку, але яка б захотіла допомогти невідомому пізнати ази великого мистецтва. Такою людиною міг бути лише Ян Рустем.

Журналіст. У вашій повісті Шевченко назавжди запам'ятав слова Яна Рустема: «Що таке художник? Це змістилище барв і світлотіней, бачення серцем і тисячами очей, руки чорнороба і пальці скрипаля».

Автор. Продовжу: «Олівець – то камертон художника. Який тон візьмеш, так і співатимеш».

Журналіст. Дякую за бесіду, пане Михайле.

Діалог за романом «Поетова молодість» Леоніда Смілянського

Студент. Чому Ви не одружилися з княжною Репніною? Ви її не любили?

Шевченко. Я її поважав і нею захоплювався. Княжна Репніна – це жінка великої сили волі, високого духу. Скільки в ній готовності жертвувати заради інших, бути для них ясною зорею в тяжкі хвилини!

Студент. Однак було щось таке, що не дозволило Вам піти по життю разом.

Шевченко. Так. Княжна добре знала мої поезії. Може, краще від інших пізнала їх справжню глибину. Вона плакала, коли я їх читав.

Студент. А Ви...

Шевченко. Княжна навіть одягла на мене святий вінець поета-пророка. Вона вірила, що мені випала

доля благовістити своєму народові, що я речник високих істин, прапор; цільний і непогіршний чоловік. А я живий. Княжна не сприймала мене живого – з моїми жартами, витівками. . Вона вичитувала мені, як хлопчиськові.

Студент. Я зрозумів: княжна Репніна перетворила Вас на світлий символ віри, на пам'ятник самому собі.

Шевченко. Свята душа – княжна Репніна. Мій ангел тихий, мій хранитель....

Студент. І все ж не дружина...

Шевченко. Знаєте, я не раз замислювався: чому княжна, стільки літ проживши в Україні, не вивчила мову мого народу. Вона знала кілька мов, але не українську. Чому? Зневага? Мабуть, гірше. Зневажати можна те, що існує. Отож княжна вважала, що моя рідна мова не існує, що й не мова вона, а діалект, який не вартий, щоб витратити на його вивчення час. .

Студент. Вам заболіла рідна мова?

Шевченко. І рідний народ. Я вчорашній кріпак. Нас з княжною розділяла прірва. І цю прірву ми не змогли б здолати. Та й не дали б передусім родина і друзі Репніних.

Відгук-спонукання («Переяславські дзвони» Володимира Дарди)

Прочитавши книжку «Переяславські дзвони» Володимира Дарди, в якій розповідається про рік високого сонця в долі Тараса Шевченка (1845), я зрозуміла, як мало ми знаємо про Шевченка, про його творчу лабораторію, духовні осяяння, пророчі. Як багато ще невідомого – чи то від нашого лінівства, байдужості, чи від упертого, послідовного, брутального замовчування українською владою великого сина України, знецінення його слова, фальшування його думок, навіть паплюження його, врешті – заборони.

Книжка спонукала мене до відгуку на ганебне явище – твір «Вурдалак Тарас Шевченко» Олеся Бузини. Я усвідомлюю, що це дуже важка справа і тривала в часі. Для цього мені, безперечно, треба буде прочитати всі твори Тараса Шевченка, спогади сучасників про нього, роботи відомих і чесних шевченкознавців. У ході підготовки до відгуку, за який мені викладач оцінки в журнал уже не поставить, я хочу попрацювати в архівах. Можливо, мій відгук стане поштовхом до написання власної художньої книжки про Кобзаря, адже ми не все ще знаємо про свого національного пророка. Коли писатиму відгук, а потім, можливо, і книжку, моїм пером керуватиме любов до Тараса, а не ненависть, як у Бузини.

Відгук-реклама («Переяславські дзвони» Володимира Дарди)

1. Мені здається, що, змальовуючи Шевченка, наші письменники сумлінно називають факти з життя поета, його сучасників, суспільні відносини....

2.... і читач не може зрозуміти, як, чому і коли до Тараса Шевченка – цього, безумовно, талановитого, чесного чоловіка приходять поетичне натхнення. Так?

1. Так. Ви теж так думаете, що Шевченко-людина і Шевченко-поет – це окремо?

2. Ні, я так не думаю, адже прочитав повість «Переяславські дзвони» Володимира Дарди. І вам раджу ознайомитися з цією книжкою. У ній описана творча лабораторія поета. Автору віриш. І читаеш книжку з величезною насолодою.

1. Дякую за інформацію.

2. Не забудьте: повість «Переяславські дзвони» Володимира Дарди.

Відгук-цитата (повість «Його кохана» Володимира Дарди)

«І від того супокою рідної землі, од відчуття її одвічної краси і могутності, од віри, що як минуть оці холоди й сніговії і настане колись жадана весна, так з часом мине і горе народу, прийде світла доля для трудівників, – від усього цього на душі в Тараса ставало дедалі світліше, врочистіше.

Він широко вдивлявся в ясне безмежжя простору своїми великими всепомічаючими очима, і десь із глибин, з найпотаємнішого споду виринало дивне переконання, що оця-от земля і є його єдина, його найвірніша кохана, заради якої живе на світі, – бродить шляхами велелюдними, терзається, бореться, плекає світлі сподівання, виношує в серці пристрасні слова».

Відгук-асоціація

Прочитавши повість «Його кохана» Володимира Дарди, ми ще раз розгорнули «Кобзар» Тараса Шевченка. Нам захотілося дізнатися, хто з наших ровесників має потребу звертатися до Шевченка, як часто це робить і чому. Тому ми створили сайт, де запропонували анкету. На наше здивування, відгуки надійшли швидко, і відгуків було багато. І тоді ми вирішили свою роботу не припиняти, а, навпаки, розширити. У нас з'явилися нові сторінки. З'явилися і однодумці, і просто цікаві, які згодом ставали однодумцями, були серед наших адресатів і розчаровані, і недоброзичливці, і навіть агресивні шевченкофоби. Ми розуміли, що коли сайт буде примітивним, коли в ньому будуть лише відомі факти, то наших користувачів поменшає. Тому ми продовжили працю, яка вже вимагала більшої компетенції. Ми стали багато читати. Дякуємо Тарасові Шевченкові за те, що дав нам незабутні хвили творчості, відчуття власної затребуваності.

Інсценізація за романом «Син волі» Василя Шевчука

Сошенко. Тарасе, ти геть закинув навчання, пишеш вірші.

Шевченко. Хіба це погано?

Сошенко. Ти маєш талант художника, у тебе такий вчитель – сам великий Карл! За кілька років ти станеш академіком. Лише маляу, маляу! А ти пишеш про покритку Катерину.

Шевченко. Чого ти гніваєшся? Не можу я не писати про неї.

Сошенко. Чому?

Шевченко. Болить мені її доля. Катерина – то Україна, сплюндрована нашими і московськими панами.

Сошенко. Тарасе, ти живописом услав народ наш.

Шевченко. «Останнім днем Помпеї»?

Сошенко. Не розумію. Ти ж був так захоплений тим полотном.

Шевченко. Я й зараз у захопленні. Але... хто бачитиме це полотно, крім купки художників та меценатів чи просто снобів? Як прислужуся таким мистецтвом людям, що ним зроблю для волі свого народу?

Сошенко. А віршами ти зробиш більше?

Шевченко. Так. Слово має крила, воно летить із вуст у уста, його читають, слухають, співають, злившись серцем з його творцем!

Відгук-монолог за романом «Син волі» Василя Шевчука

Ледь не два тижні везли мене до Петербурга. Двоє-троє так званих друзів могли б мене як не визволити, то хоча б узяти мої вірші! Двоє-троє! Так мало!

Скільки ж вас було, моїх друзів, коли я був у славі! Як горнулися до мене, батьком кликали! А як опинився я в біді, ви, мої друзі, і вухом не повели, залишили одного віч-на-віч із сонмом царських завзятих слуг і стражів самодержавства. Ворог у личині друга страшніший, отруйніший, ніж ворог явний!

Чому я не викинув вірші в Дніпро? Треба було... ні, я не міг. Це ж діти мої. Та щоб батько рятувався смертю дітей своїх? А ти певен, Тарасе, що тут, у казематах, не знищать твої твори? Певен? Не певен, але надія таки є: слугам «єго велічества» потрібні документи, які б засвідчили мою вину. Тут, у казематах, мої вірші, мої діти тихо скнітимуть, якщо їх не потрублять миші, — аж доти, поки не вдарить дзвін свободи. А він ударить, той дзвін! Це кажу вам я, син волі!

Щоденникові записи майбутньої художниці

Почала читати роман «В степу безкраім за Уралом» Зінаїди Тулуб, відкриваю нові грані особистості Великого Кобзаря, зокрема Шевченка-художника.

Хочу побачити Шевченкових «киргизенят». Підшукаю в Інтернеті малюнки.

Я вражена цими малюнками. Недаремно Шевченка називають основоположником казахського живопису.

Уважно розглянула малюнки Аральського моря, що їх Тарас зробив в експедиції Бутакова. Я переконана: Шевченко – самобутній художник-мариніст.

Авторка розповідає, як Шевченко малював гори. Я теж люблю малювати гори. Уперше в житті розглянула «гірські» малюнки Шевченка. І одразу відкрила Шевченка-волелюбця, закоханого в гори, Шевченка, який бачив гори не як символ кам'яної темниці, звідки немає виходу. Гори в Шевченка величні і натхненні. І починаєш розуміти, що саме такі гори гартують душу справжнього горця – сміливця і лицаря.

Цікаві малюнки Шевченка з серії «Притча про блудного сина», «Сюїта самотності». Думаю про сенс власного життя.

Я хочу, щоб роман «В степу безкраім за Уралом» Зінаїди Тулуб обов'язково прочитали всі ті, хто любить пензель. Хай ці Шевченкові малярські роботи спонукають юних митців до самоосвіти, до духовного зростання. А ще, можливо, – до бажання самим проілюструвати і книжку Оксани Іваненко, і книжки інших письменників про великого Тараса, і поезії, повісті та поеми Шевченка, як це зробили відомі художники Василь Касіян, Іван Іжакевич, Михайло Деревус. Як це зробила молода художниця Марина Михайлошина, ілюстрації якої мене загіпнотизували.

Лист до Тараса («У дорозі» Ю. Гундич)

Доброго дня, батьку Тарасе!

Переказували, як Вас жандарм з України доправляв до Петербурга. Ніби і вільний Ви, батьку, і ніби й невільний. А жандарм сердитий, пикатий, вусатий, усе за рушницю хапається, так боїться, щоб арештант не втік по дорозі. А Ви, батьку, так з тим жандармом поладили, що він не тільки Вам про себе і своїх дітей розповів, він навіть чарку випив ще й сказав таку ловку примовку, якої Ви навчили. Знаєте, мені здається, що він, той жандарм, трохи позбувся свого переляку, коли Ви жартували, а ще, думаю, людиною ставав, коли Ви співали на весь степ (він же українець, тому й подумки підтягував за Вами: знайомі слова, знайома мелодія).

Думаю, батьку Тарасе, звідки у Вас, так тяжко і несправедливо побитого долею, оті безкінечні жарти беруться. Думаю, батьку Тарасе, який Ви сильний,

коли й у дорозі невільницькій співаєте так, що серце добре.

Дякую Вам, що навчили мене ударяти лихом об землю навіть тоді, коли душа ридає.

Відгук-есе («Айра Ольдрідж» Семена Скляренка)

Як народжується одне з найблагородніших почуттів людини, що зветься дружбою? Може, з бажання зрозуміти і захистити іншу людину, відчуті її біль, тривоги, надії? Так, як у Тараса Шевченка та Айри Ольдріджа? Шевченко не знав англійської, Ольдрідж – української, але вони розмовляли – без перекладача. Якою мовою? Мовою серця. Вони були такі різні і такі схожі. Обоє народилися в неволі і, певно, залишилися б невільниками – кріпак з-над Дніпра і негр з Африки, якщо не талант. В одного – великого художника, в іншого – великого актора. Обоє знали не тільки страждання, а й смак боротьби, обоє пізнали зраду від удаваних товаришів, обоє вірили, що мука пройде, що в житті треба сміятися, радіти, любити.

На портреті, виконаному рукою Шевченка, Айра Ольдрідж усміхнений. Він радіє сонцю і людям, радіє зустрічі з Тарасом. А хіба такої зустрічі можна не радіти? Хіба її можна не благословляти?

Відгук-характеристика (за романом «Петербурзька осінь» Олександра Ільченка)

У романі «Петербурзька осінь» Олександра Ільченка розповідається про останні роки життя Тараса Шевченка. Кобзар перед нами цілеспрямований, сміливий, сильний духом, чесний, розумний, висококультурний, освічений, щирий, довірливий, добрий. Він оптиміст, любить свою Вітчизну, вірить у щасливе майбутнє народу, переконаний, що долю треба здобути в боротьбі. І хоча неволя забрала фізичне здоров'я, серце залишилося молодим, воно прагне любові, сімейного затишку.

Відгук-роздум (за поемою-симфонією «Смерть Шевченка» Івана Драча)

У поемі подано передсмертні марення великого Тараса. Автор підкреслює зв'язок поета з народом, з Вітчизною. Певно, пояснити природу і таємницю того магічного, нерозривного, природно-гармонійного зв'язку Тараса Шевченка з Україною до кінця не зможе жоден філософ.

Почувши скорботні вісті, що син помирає, «одганяти знавіснілу смерть» поспішає мати Україна:

*Петербурзьким шляхом, по коліна
Грузнучи в заметах, боса йшла
Зморена, полатана Вкраїна,
Муку притуливши до чола.*

А як ридає Україна, як ревно голосить, коли Тарас навіки затих.

*Та до кого ж я літатиму,
Кому в очі заглядатиму,
Кому квіти-самоцвіти
По долинах розстилатиму?
Відкіль тебе ж викликати?
Чи то з рути? Чи то з м'яти?
Чи з глибокої могили,
Де барвінки хрест обвили?*

Так, він справді був великим сином своєї Вітчизни, він був мислителем, пророком, поетом-велетнем. І як би сьогодні не біснувались бузини та їм подібні, як би

не цвірінчали українські горобці-пристосуванці і перевертні, Шевченко вічний. Вічний, хоча ім'я його паплюжилось, хоча твори його заборонялись, цензурою нещадно каструвались, хоча по смерті звинувачено його було чи не в усіх смертних гріхах. Ім'я Шевченка – у когорті всесвітньо великих – Шекспіра, Бетховена, Пушкіна, Гойї.

І коли задумуєшся над долею Шевченка, то розумієш: він був посланий Всевишнім, щоб розбудити Україну, щоб знищити її комплекс меншовартості, щоб об'єднати народ. Шевченко і після смерті живе і працює для України:

*Йшла вперше Україна по дорозі
У глибину епох і вічних зльотів –
Йшла за труною сина і пророка.
За нею по безсмертному шляху
Ішли хохли, русини, малороси,
Щоб зватися українцями віднині.*

Поки світ стоятиме, житимуть герої Шевченкової поезії – змучені жінки «із випитим лицем» (у кожній з них, скривджених, бачив матір і рідних сестер), «катовані солдати» (о, у зашпори Тарасової душі зайшла та каторга солдатська), а ще козаки, казахи, горці, гайдамаки, кобзарі, матері, діти....

Житимуть жінки, яких кохав поет, яких боготворив, а серед них – Оксана Коваленко – «вічна рана», «журна вишня в золотих роях», надія і омана, нероздмухана іскра поетова.

Усім українцям треба пам'ятати про вишневі вітер травня числа 22-го, коли тіло великого українця лягло в рідну землю. І хай кожен візьме в серце вишневу гілочку як символ чистоти і подумки покладе її до ніг Тарасових у шанобі щирій та глибокій. Слід по-синівськи берегти пам'ять про історію рідного народу, пам'ять про нашу славу і безсмертя, що поєднались в одному імені – Тарас Шевченко.

Відгук-відкриття (за книжкою «Тарасові світанки» Дмитра Красицького)

Я навіть незчулася, як прочитала книжку «Тарасові світанки» Дмитра Красицького.

Книжку складають невеликі розповіді, заголовки до кожної заохочують читати і не зупинятися. Це книгамангіт.

Д. Красицький просто розтлумачує кожному: Тарас ще з дитинства відрізнявся від інших – своїми словами, думками, уподобаннями.

Тарас був дуже розумний, рано опанував грамоту. В оповідці «Григорій Сковорода» Тарас читає байки Сковороди і все розуміє. А вірші українського Горація не читає – співає, чим дуже дивує попа Кошиця.

Книжка Д. Красицького проілюстрована чудовими малюнками Михайла Деревуса «Тарас читає книжку», «На могилі матері», «У дяка в науці», «Малий Тарас слушає кобзаря». Ці малюнки не тільки доповнили словесну розповідь автора книжки, а висвітлили нові грані Шевченка як людини. Я б їх назвала віщими малюнками, адже в них простежується майбутня доля Тарасова.

Тарас читає, а коло нього – вся родина. Уважно слухають тато і мама, сестра Катруся і брат Микита. А Тарасове обличчя одухотворене, не читає, а здається, співає.

Тарас низько схилив голову, перед ним – свіжий хрест на могилі маминій, в очах хлоп'ячих – сльози, а на серці, певно, передчуття лихого. Всі діти туляться до батька, а він, Тарас, стоїть осторонь. Незахищений, покинутий, самотній.

Тарас носить воду школярам і мимохідь вслухається в дякову науку. Так би, здавалось, і постояв, але не можна. Він не школяр, він наймит.

Сидить на призьбі старий кобзар, перебирає пальцями струни, а коло нього – люди: і бабуся, і молодиця, чоловіки, хлоп'ятко. Спершись на палицю, стоїть Тарас. Не слухає, а вбирає в себе кожне слово. Щоб запам'ятати, щоб собі потім скласти такі пісні, які б людям помагали жити.

Відгук-декламація

(книжка «Т. Г. Шевченко в художній літературі»)

Книжка гарно скомпонована (упорядники В. Косян та Н. Ткаченко). У збірнику вміщено твори про Шевченка авторів класичної і сучасної літератури. Представлені прозові твори малих жанрів або уривки з повістей і романів можна використати для бесід і диспутів, а також як добротний матеріал для читання вголос.

Багато поезій пошавляють заходи, присвячені Кобзарю. Ось, наприклад, цей. Його автор – Олександр Підсуха.

*Який потрібно мати
В душі безсмертний цвіт,
Щоб хвилювати людство
І через сотні літ.
Яким зарядом треба
Наснажити слова,
Щоб пісня і сьогодні
Звучала, як нова.
Ти – і безсмертя наше,
І сила, і краса.
То гнівний, наче буря,
Що тьмарить небеса.
То лагідний і ніжний,
Як легіт-вітерець.
Ще так ніхто до тебе
Не потрясав сердець.*

Автором наступних хвилюючих, натхненних рядків є Микола Нагнибіда.

*Каратись, мучитись, страждати,
Не застогнати і на мить.
Із кріпаків піти в солдати
І в тому пеклі не згубить
Людської правди ні росини.
Все зберегти в душі святій
І через горе України
Усіх знедолених на бій
Покликати і научати,
Як бідарю на пана йти...
О чудодійна земле-мати,
Якого сина маєш ти!*

Бабийчук Т.В. Семинар-конференція «Літературна шевченкиана» в педагогічному колледжі

В статье подняты вопросы самостоятельной работы студентов по развитию связной речи. Автором предложены, кроме традиционного отзыва на художественную книгу (краткого и расширенного), разные формы креативного отзыва, в частности размышление, письмо, эссе, диалог, ассоциация, инсценизация, иллюстрация, декламация, фото, видео, песня, реклама и т.п., а также образцы вышеуказанных форм отзыва на художественные книги о Тарасе Шевченко и презентацию отзывов в ходе семинара-конференции.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, связная речь, семинар-конференция, креативный отзыв, литературная шевченкиана.

Babiychuk T.V. The workshop-conference "Shevcheko in Literary Studies" in the pedagogical school

The article deals with the problem of students' individual work in the development of coherent speech. Besides the traditional response (short and to a fiction book (short and extended), the author offers different forms of a creative response, in particular a reflection, a letter, an essay, a dialogue, an association, a staging, an illustration, a reciting, a photo, a video, a song, a verse, an advertisement etc. The article includes samples of the aforesaid forms of a creative response to the fictional book about Taras Shevchenko as well as the responses themselves taken during the workshop-conference.

Key words: students' individual work, coherent speech, workshop-conference, creative response, Shevcheko in Literary Studies.

*До злиднів, карцера, до скелі
Прикутим бути все життя.,
І не оглухнути в пустелі,
І не сказати каюття!
О ні! Крізь камінь правду чути,
І віще мовити світам,
І ще й бадьорити закутих.
Як не пишатись, люди, нам!
Любити, мріяти, творити,
Не збитись в темряві з путі
І з сонцем, сонцем, з сонцем жити,
Яке й не сходило тоді,
А тільки велетню виділо
З-за чорних мурів вікових
І думи, думи освітило...
Як не молитися на них!*

Телеграма

(книжка «Т. Г. Шевченко в художній літературі»)

Знайди книжку «Т. Г. Шевченко в художній літературі». Вірші й оповідання про Шевченка. Можна вибрати сильні зразки і використати на святі до 200-річчя від дня народження Кобзаря.

Відгук на книжку поезій «Свята пора Кобзаря» Миколи Палієнка

Читаючи книжку М. Палієнка «Свята пора Кобзаря», неможливо залишитися байдужим. Тверді, мов кремін, слова про великого сина України Тараса Шевченка сповнюють серце любов'ю до рідної землі, рідної мови, рідного народу. Поезії М. Палієнка наснажили мене на створення власного вірша про великого Тараса. Прочитаю уривок.

*Ти не ламавсь, як соломина,
Хоч гнули нелюди й кати.
Жила у серці Україна,
І з нею йшов ти до мети.*

*«Кобзар» твій всюди вічним буде,
Його не спопелять віки.
Тебе, Тарасе, не забудем.
Нам по життю з тобою йти.*

*І ти один такий у світі.
Всі знають твій святій «Кобзар».
Його читають старі й діти.
Для них це найсвятіший дар.*

*Пісні твої давно співають,
Тебе вчуває білий світ.
І всі народи пам'ятають
Святій «Кобзар» – твій «Заповіт».*